

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frc., $\frac{1}{2}$ an
9 frc., $\frac{1}{4}$ an
4 frc. 50 cm.

Foia apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
odată 12 fl., a treia
odată 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 1 Decembrie 1906.

Numărul 49.

Adunarea generală a Reuniunii învățătorilor rom. gr-cat. din ținutul Lugojului, ținută la Oravița, la 10—12 Nov. n. a. c.

— Raport special al „Unirii”. —

Sosirea comitetului central.

Sâmbătă. În ziua premergătoare adunării generale, la oarele 11 a. m. în gara din Oravița poporul credincios în frunte cu protopopul Victor Poruț; Reuniunea gr-cat. de cântări: „Concordia” cu harnicul și zelosul ei conducător, I. Bogdan și o mulțime de preoți și învățători din împrejur. așteptau cu nerăbdare sosirea trenului de către Iasenova, cu care avea să sosească Comitetul reuniunii.

La 11 oare 20 m. trenul sosește în gară. Comitetul este primit cu vii și puternice aclamări, cari se făceau deodată așa de puternice, când între cei ce se scoboriau de pe tren, apărură figura preabunului Episcop Vasile.

După câteva momente de reculegere, dl. Cornel Strimbein, afabilul profesor dela școala civilă, în numele Comitetului local din Oravița prin o frumoasă și alensă vorbire salută de binevenire pe Il. Sa Arhiepiscopul, iar Il. Sa cu cunoscuta-i elocință mulțumește Comitetului pentru întimpinarea frumoasă, ce i-s-a făcut, spunând între altele și aceea, că numai interesul vin, ce l are față de învățători și față de învățământul popular, l-a îndemnat să vină aci, să fie în mijlocul învățătorilor și să le deschidă adunarea generală.

Intrarea în Oravița a fost impozantă; s'a făcut prin un șir lung de trăsuri între bubuitul treasurilor și între sunetele clopotelor.

Sedința comitetului.

La oarele 5 p. m. comitetul central al Reuniunii se întrunește în sala școlii gr-cat. din Oravița și sub prezidiul Il. Sale Dni canonic Ioan Boros își ține sedința sa ordinară. În această sedință, la care ia parte și delegatul Reuniunii, surori din ținutul Hațegului, se discută: raportul general al comitetului despre activitatea sa pe anul de gestiune 1905/6, raportul casarului și cel al bibliotecarului pe cum și alte chestiuni, ce aveau de a fi pertractate în ședințele adunării generale.

Serenada.

Seara pe la oarele 7, înaintea casei parohiale o mulțime de popor așteaptă Reuniunea de cântări carea conform programei, avea să deie Ilustrilor oaspeți serenadă.

La oarele 7 $\frac{1}{2}$ sosește cu torțe și lampioane, puternica reuniune și formând un mare semicerc, începe a cânta. După prima cântare apar la fereastră: Il. Sa Arhiepiscopul și Il. Sa Ioan Boros, la a căror vedere mulțimea erupse în puternice: „Să trăiască!” iar impunătorul conducător I. Bogdan, pășind un paș înainte, emoționat, dar cu voce plină în numele Reuniunii de cântări îi bineventează, dorindu-le, ca puținele oare, ce le petrec în comuna Oravița, să le fie oare senine, pline de bucurie și de un souvenir plăcut. La asta Il. Sa Arhiepiscopul mulțumește reuniunii pentru osteneala avută cu aranjarea serenadei, și arătând rolul însemnat, ce-l au reuniunile noastre de cântări, dă binecuvântarea sa arhiepiscopicească. Corul apoi mai cântă vre-o 2—3 cântări și între șgomotoase urări se depărtează. Esecutarea cântărilor a fost peste așteptare.

Serviciul dumnezeesc.

Duminică, la 11 Nov. n. la oarele 9 a. m. se începe serviciul divin, oficiat în biserica gr-cat. de către însuși Il. Sa Dr. Vasile Hossu, asistat de: Ioan Boros, canonic, G. Popoviciu, V. Poruț, G. Morarin, G. Muntean, S. Popoviciu, M. Jivanca și doi lectori, A. Popovici și I. Ienca. Cântările liturgice le-a cântat, cum să poate mai bine și melodios Reuniunea de cântări „Concordia”, conduși de harnicul învățător I. Bogdan. Fie-mi permis aci a face o mică observare, și anume: După-ce ritual bisericii noastre nu permite în biserică folosirea a nici unui instrument musical, dl. I. Bogdan mai bine făcea, de ar fi lăsat la o parte acompaniamentul cu harmoniu; — nu are lipsă corul D-sale de acompaniament, ba! fără acompaniament mai bine s'ar fi observat esecutarea precisă a cântărilor. După rugăciunea credului Il. Sa Arhiepiscopul suie scaunul episcopesc din naia bisericii, și ține o preafrumoasă și instructivă predică, în carea descriind în colori vii moravurile păcătoase și relele zilelor noastre, și arătând că toate aceste rele, provin dela spiritul cel necurat, așa de frumos și convingător a arătat și demonstrat existența spiritelor rele, încât mai bine, mai frumos și mai la înțeles nici că să poate.

La finea priceșnei unii dintre domni învățători se împărtășesc cu sfânta taină a cuminecăturii. Era foarte înălțător și pătrunzător a vedea cu câtă frică și cutremur se apropiiau învățătorii noștri de preacurat și sfântul trup și sânge al Mântuitorului Nostru Isus Hristos. Numai lăuda pot pe acei învățători, cari cu ocaziunea adunării generale s'au cuminecat, arătând prin aceea, că sunt conștii de chemarea lor,

conștii că trebuie să fie exemplul poporului nu numai în cele lumești, ci și în cele sufletești. Aș dori ca ținuta aceasta vrednică de imitare să se urmeze și în viitor. Serviciul divin s'a sfârșit la oarele 11 $\frac{1}{2}$.

Sedința I.

După s. liturgie în sala școlii gr-cat. se începe sedința, la care afară de Il. Sa Arhiepiscopul și membrii reuniunii mai iau parte domni: G. Popovici, protop. Lugojului, V. Poruț, protop. Oraviței, G. Morarin, asesor consistorial, A. Pop. G. Muntean, S. Popovici și M. Jivanca, preoți; Dr. I. Nedeico, Dr. Cigărean, B. Muntean, avocați; Glancez, director la școala de stat; Radins, prof. la școala civ., Dr. N. Coțofan, funcționar la soc. căilor ferate; N. Jian, învăț. gr-or., N. Dragoescu, învăț. la școala de stat; I. Berariu, zelosul notar din Vermeș; N. Epure, veselul notar din Greovaț și alți mulți preoți și inteligenți.

Il. Sa Arhiepiscopul primit cu ovațiune fească și ocupându-și locul presidial de onoare, deschide adunarea gen. prin următoarea preafrumoasă și instructivă vorbire:

Onorată adunare! Iubiți fii!

Cu toată căldura inimei mele părintești vă salut pe voi Iubiți Fii în Hristos, cari v'ați întrunit azi la adunarea generală anuală a Reuniunii noastre în această frumoasă și însemnată comună Oravița, unde printre ocupațiunile voastre ca reuniune, vi-se dă prilej a vedea rezultatele muncii omenești pe terenul industriei. Aici și la Anina, unde plănuiți o excursiune de studiu, ve-ți putea admira pe Dumnezeu, care a pus pe om stăpân peste pământ, ca să-l lucre și să-l domnească. Ve-ți vedea cu câtă bogăție a binecuvântat Atotputernicul acest loc, — și aducându-vă aminte, că întreg pământul patriei noastre este presărat cu mii și mii de felinuri de comori, cari așteaptă a fi scoase la iveală și a fi întrebuințate și prelucrate pentru binele locuitorilor acestei țări, — ve-ți cunoaște că și vouă chiar ca învățători ai fiilor poporului nostru, băștinaș pe aceste locuri scumpe, datorințe nouă, vi-se impun: datorința de a îndemna pe fii neamului, ca pe lângă ocupațiunile moștenite dela strămoși, să se îndeletnicească și cu ramuri deosebite ale industriei, ca astfel avuțiile pământului strămoșesc să fie spre folosul adevăraților moșteni ai fiilor patriei; și să nu fie siliți cărmuitorii în lipsa de brațe lucrătoare să aducă lucrători din țeri străine. Trebuie din toate puterile lucrat într'acolo, ca fii neamului nostru dedicându-se în măsură cât mai mare a industriilor, să se alcătuiască o clasă de muncitori, cari să-și poată aici acasă

agonisi până cinstită de toate zilele, să și poată asigura o subsistență odihnită pe zile de bătrânețe ori neputințe, să se alipească cu drag de pământul țării și să nu iasă în mână toiașul trist al pribegiei, lăsând pârloage câmpiile strămoșești, ruginite sapa și plugul, lipsit văzduzul de doinele noastre fermecătoare și ducând cu sine atâta jale, dor și amar.

Afel de reflexiuni și astfel de hotărâri au să se nască în mintea și în inima noastră la vederea și cercetarea acestui romantic ținut, unde mintea omenească, stăpânitoare peste brațele harnicilor muncitori, a produs și continuă a produce rezultate atât de nimitoare pe terenul industriei de mine și de metalurgie.

Este chiar în interesul vostru bineprinceput — Iubiților Fii! — ca să îndrumați pe fi poporului nostru la îmbrățișarea industriei. În adevăr poporul s'a sporit și se sporește, deși chiar în acest ținut nu în aceea măsură, în care ar fi — după legea firei — să se sporească. Pământul nu crește, ci durere, în urma săraciei generale scade, ori mai bine zis, scapă din mâinile vechilor proprietari. Este doar de sine înțeles: că dacă pământul scade, ori în cazul cel mai favorabil nu crește, crește însă numărul acelor, cari au să trăiască de pe pământ; atunci puțința de traiu se face mai grea și prin urmare trebuie năzuit ca pământul să se luere mai bine, ca mai multă roadă să aducă, și ca să se aște mijloace noue de câștig și anume industriale, ca așa cu liniște să poată trăi poporul înmulțit și să nu pice în mintea nimăni gândul înfiorător de păcătos, de a pune stavilă darniului dumnezeesc, care este darul de prunci, pentru frica și temerea, că pruncii aceia nu vor avea din ce trăi. — Pentruca dacă sărăcește poporul, atunci nu poate jertfi mai mult pentru susținerea școalelor, ba nu poate jertfi nici atâta, cât a

jertfit în trecut; și atunci se face imposibilă și împlinirea datorinței voastre îndreptățită de a vi-se regula sa arele în cea măsură, ca scutiți fiind de grijile traiului zilnic, să vă puteți devota mai cu deadinsul datorințelor statului vostru. — Astfel între progresul economic al poporului nostru și între îmbunătățirea stărei voastre materiale este o strânsă legătură cauzală, și în consecință înaintarea materială a poporului, este un numai o datorință morală față de neamul nostru, ci și o datorie către însuși statul vostru învățătoresc. Cu cât poporul va spori mai mult în bunăstare și cu cât va cunoaște mai mult, că sporul acesta îl datoriti povețelor și îndrumărilor voastre, adevă școalei susținute cu jertfele sale, cu atât mai mult și mai bucuros, va fi gata a jertfi pentru susținerea școalei și pentru îmbunătățirea stării materiale.

II. Dar mi-se pare a auzi observarea. Toate sunt bune și frumoase însă noi nu putem aștepta până când se va îmbunătăți starea materială a poporului nostru, ca în măsură mai mare să poată jertfi pentru susținerea școalelor noastre și pentru îmbunătățirea stării noastre materiale. Nouă ne lipsește ajutor grabnic și neamănat, ca astfel nu mai putem învinge lipsese zilnice.

Recunosc — Iubiți Fii! — îndreptățirea dorințelor și cererilor voastre pentru o regulare mai corăspunzătoare a salarelor voastre. Nici nu mă pun pe acel punct de vedere îngust — dar altfel foarte îndreptățit că e o nespusă anomalie, ca preoților noștri să le lipsească congrua minimală, pe când învățătorilor totuși le este asigurat un salariu minimal fixat înțeleg. Anomalia aceasta numai la aceea ne îndreptățește ca să facem tot posibilul, ca anomalia să taceteze, ca clerul nostru asemenea celorlalte cleruri din patrie să-și primească congrua cores-

punzătoare, asigurată în lege, — și cred a a putea spera că lucrul acesta să va întâmpla mai curând, decum am cutezat a spera în trecut. — dar nici decât nu ne îndreptățește la aceea, ca să ne pară rău ori chiar să punem piedeci în calea îmbunătățirii cât mai favorabile a salarelor învățătoresci.

Și în privința aceeași, nu ne poate ajunge nici o împunare. În conștelege cu Consistoriul nostru am cercat totdeauna să înaintăm binele vostru. Însive știți, că toate rugărilor pentru urcarea salarelor la suma de 800 cor. le-am rezolvat favorabil. Dificultăți s'au făcut numai acolo, unde e vorba de schimbarea instrumentelor dotaționale, deoarece o astfel de schimbare e împreunată cu pertractări foarte îndelungate și de regulă se gată cu o nouă îngreunare a poporului, ceea ce între actualele împrejurări economice nu aflăm a fi posibil și drept.

Am urmărit cu luare aminte și discursurile din foile noastre, purtate în vederea îmbunătățirii mijloacelor voastre de subsistență. Mișcările aceste au îndreptățirea lor, întru cât lămurirea, prin presă a scopurilor, ce se urmăresc, contribuie binefăcător la rezolvarea pricioasă a chestiunii. Numai să nu se piardă din vedere nici odată caracterul școalelor noastre și că cuvântul decizător au să-l rostească auctoritățile bisericești superioare, ca susținătoare de școale. Tendințele, — dacă s'ar ivi — de-a încunajura aceste auctorități superioare și de a regula cauza salarelor învățătoresci independent de acele auctorități ar fi o tendință ilegală periculoasă, și ca atare nu ar putea să întâmpine, decât desaprobarea noastră, dar deopotrivă și a întregului popor credincios.

Repeșec. Iubiți fi, că Ordinariatul a

FEUILLETON.

Notițe și impresii.

V.

O excursie la s. Pantilimon și mănăstirea Cernica.

Pe ziua a treia, Mercuri, a fost plănită o excursie pe jos, cari vor vrea și cu trăsura, la mănăstirile s. Pantilimon și Cernica, eventual și într'altă parte. Timpul însă a fost de tot potrivit, ploaia deasă și mărunță nu mai înceta. O zi de toamnă târzie, — noaptea înghețase, și pe la Sinaia căzuseră fulgii albi, — cu răceala, ce pătrunde încet, dar apoi nici nu te mai slăbește, dacă s'a făcut odată stăpână pe tine. În ziua aceea înainte de amiază am mai cercetat unele pavilioane dela Expoziție, unde era lume foarte puțină de data asta. Prin pavilioane, atâta că nu te plouă, dar e frig ca și afară. Vremea rea ne-a împărășiat în toate părțile, de nu ne mai dam de urmă; unii pleaseră la Constanța, alții se întoarseră deja de-acolo, iar unii au apucat către casă. Vremea rea în orașele mari e mai nesuferită decât la sate, ori orașele, poate mai ales, că vezi și acum atâta lume mănoasă, nemulțumită. Pentru cine n'are farmec aerul îmbăcsit, bolnav, din cafenele, zilele de toamnă mai ales sunt o adevărată tortură.

Dar Joi după amiază vremea se răzbună, rămâne numai vântul și răceala. Nu

se mai pot aduna totuși cei, cari ar fi dorit să ese puțin în împrejurimea Bucureștilor, căci cei mai mulți vor fi fost în drumul spre Constanța ori spre Ardeal. Cu profesorul N. Dobrescu, unul din tinerii cu pregătiri temeinice, ce sunt tot mai mulți acum în țara românească, cu dl Iorga și băiatul cel mai mare a Daale, plecăm într'o trăsură, care pentru o după amiază îl costase pe dl Iorga nu mai puțin de 20 lei. Scumpă comoditatea de-a merge pe sus, afară din București. Vezi că-i vor fi dat pe turugii la așa taxe mari, boerii, cari nu se uită la ban, când e vorba să facă o excursie de plăcere, afară de București. Și acești „muscali“ rași ca în palmă, vor fi crezând, că nu-s altfel de excursii, decât de plăcere, boerești. Ca să ajungă în grabă la drumul, ce dnce spre s. Pantilimon, birjarul apucă pe străzi laterare, cu căsi pitite, adevărate părți de mahaia noroioasă și murdară. Mândra trăsura se stropește curând de mocirla desfundată a drumului, și caii înaintează numai în paș, să nu se acate și d noi acei stropi de glod moale. Ajunși afară în drumul mare, tina scade, pe alocuren e bătucită calea, de mai poate durăi trăsura.

Împrejurimea Bucureștilor acum se deslușește mai înăi. Nesfârșitul șes merge, până unde cerul se apleacă tare, se lasă par'că pe pământ. Ochiul nedepins cu această zare depărtată, privește aiurit, gândul se împărășie, se risipește. Ochiuri de pădure inverzesc unde și unde, pe această întindere, unde ac'ura toamnei stăpânește acum. Cucerziți reculesse unele, miriști, ce abia se mai pot cunoaște, pășuni roșcate, necise de brumă și de gura flămândă a vi-

telor, se amestecă la ori ce aruncare de ochi. Fără voie te gândești la poziția Bucureștilor, pe acest piept șeros al țării românești, neînstrată de natură cu nici o întăritură firească. Nu-i vre-o coastă stincoasă, ce ar pune stavilă vânturilor dela miază-noapte mai ales, ori odată gloanțelor dujmane ce ar veni tot din partea asta. Nu-i un drum mișcător mare, — o apă — care is așa de neincunjurat de lipsă pentru dezvoltarea unui oraș de reședință, unei capitale de țară mai ales. Căci Dâmbovița e abia o vale, și nu poate duce în spate corăbii. Cum-i prin București nici chiar apă dulce nu e, ci o apă alburie, încărcată de tot, ce-i spre stricarea aerului într'un oraș așa de estins.

Chiar pentru-că natura n'a dat nici o întărire acestui centru al vieții românești, se spune, că-i încunjurat de întărituri subterane, și mi-se chiar arată o spinare de fort, dintre celea prinse în uriașul cerc, ce va cuprinde capitala. Se spune, că-i unică fortificația aceasta nu numai în țară, ci și în străinătate, și că poate revaliza, la caz de pericol, cu o poziție naturală cât de întărită.

Drumul e mai bun și caii merg în trap. La stânga lăsăm în urma noastră Mărcuța, asilul trist al oamenilor cu mintea scrintită. Are un parc destul de spațios, pe unde se plimbă preocupați de gândurile lor fixe, ori de vedenii nu prea tari, cei mai nevinovați dintre acești bolnavi. În haina mohorâtă, ca de ocași, merg socotind par'că, iar unii stau chiar la poarta grădinii, lângă oameni cuminți, numai cât n'au nimic de vorbit cu ei, ci privesc în zarea drumului, pe care par a nu-i fi mai văzut

urmărit cu simpatie toate năzuirile voastre pentru regularea salarelor învățătoarești și în fiește-care caz concret a și făcut din partea sa tot posibilul, ca aceea regulare să se și întâmple. Și în viitor tot asemenea ne vom năzu; ca să promovăm justele voastre dorințe și să cântăm, ca din beneficiile, de cari vor fi făcuți și alți colegi de-ai voștri, de categoria voastră, din alte diocese ori biserici, în proporție dreaptă să vi-se facă parte și vouă.

III. Dar iubiiții fii! pe când recunoaștem îndreptățirea năzuirilor voastre pentru ameliorarea stării voastre materiale și vă asigurăm de concursul nostru în direcțiunea aceasta în același timp nu putem întrelăsa a vă îndemna și a vă feri, nu cumva sub presinnea curentului modern materialistic, să vă lăsați seduși și abătuți dela calea singur adevărată și mântuitoare a conștiințioasei împliniri a datorințelor voastre de învățători. Despre necesitatea regulării salarelor învățătoarești și peste tot a salarelor funcționarilor de toate categoriile s'a scris, s'a vorbit; se scrie și se vorbește foarte mult. Toți accentuează sus și tare, până și cel mai din urmă lucrător de câmp, că are dreptul firesc la o răsplată dreaptă și corespunzătoare a muncii sale. Și e adevărat! Numai e batător la ochi, că despre datorințe nu se prea aude vorbind, măcar-că dreptul și datorința sunt două concepte nedespărțite.

În ziua de azi cuvântul și conceptul de datorință a ajuns a fi străin și necunoscut. Și nu e mirare! După curentul modern materialistic, ori cum îl numesc monistic, scopul final al omului e aici pe pământ, e în bună starea materială și în plăcerile, ce i-le poate întinde o asemenea bună stare. Dar fiind-că poftele cresc treptat cu bunăstarea, de aci urmează că poftele nu au margini, și cum omul crede a avea drept

la îndestulirea poftelor sale, așa tinde tot după bunăstare, după venite mai multe, de unde urmează, că ori cât s'ar regula salarele pe toate liniile, îndestulire deplină nu va fi, pentru-că poftele lăstate fără frâu nu vor să cunoască și să sufere termnire. Dacă noi vom fi chemați a prețui valoarea muncii noastre, și dacă valoarea muncii intelectuale și morale vom prețui-o cu răsplată curat materială, atunci ori-ce salariu ni-se va părca neproporționat și mulțumire nu va locui în inimile noastre.

Dacă asemenea vederi ar străbate în rândurile învățătorilor noștri, și poate chiar și în știrile preoțimeii atunci e capăt de instituțiunile noastre și fără șfială pot se zice, că și de neamul nostru. Dacă vom zice: nu-mi fac datorința, pentru-că nu sunt bine plătit, ori îmi fac datorința pe câtă îmi este plata, atunci e vai de noi! Atunci ar trebui să fim eu cel dintâiu, care se mă plâng, pentru-că sum cel mai slab dotat dintre toți arhieriei din țară, măcar-că fac același lucru, ca și ei.

Deștept să fie de noi o asemenea ispită! Noi doar suntem scrivorii ai bisericii lui Hristos. Noi știm, că avem datorințe sfinte către cei încredințați grijei noastre, că pentru sufletele lor nemuritoare răspunzători suntem cu însuși vecinica fericire a sufletului nostru. Știm că avem să purtăm grije de fii unui neam, care alături cu celealalte neamuri alcătuitoare de stat a păzit pământul acestei țări și l-a udat cu sângele său; avem să luminăm pe fii unui neam, care pentru limba și legea sa a fost gata totdeauna a înfruntă de o mie de ori moartea. Știm, că viitoarele generațiuni ale acestui neam vor blăstăma pomenirea noastră, dacă nu ne vom împlini datorința către fiii nouă concrezuți, de a-i lumina și povățui, ca păstrându-și indivi-

dualitatea, cu care Dumnezeu i-a înzestrat, să poată rămânea și fi în tot timpul viitor scut puternic al patriei și al tronului.

Conștiința acestor sfinte datorințe ne va feri dela pretinderea drepturilor în paguba datorințelor împrate. Preoțimea și învățătorimea noastră — asta este dulcea mea nădejde și mângâiere, cu care doresc a mă reîntoarce acasă — în cererea drepturilor sale nu își va nita nici-odată de datorințele sale, și că acele datorințe cu scumpătate le va împlini și atunci, când împlinirea drepturilor sale nu se face cu aceea grabă și în aceea măsură, în care ar merita, bine știind că peste ori-ce bunăstare, fericire pământescă e mai pe sus liniștea și mângâierea conștiinței, pacea lui Dumnezeu și binecuvântarea unui neam recunoscător.

Pacea lui Dumnezeu! Cuvinte străine în zilele noastre. — Freamăt surd se arde pe tot rotogolul pământului. Toți se imbulzesc făcându-și drum cu coatele, să ajungă mai iute la vîșlele cel de aur, să-și umple buzunarele, ca apoi să-și poată mulțumi faptele nesăturate! Unde vor afla ei pace, cari se adapă la izvoarele imputitel? În averi, în desfrâu?

Doamne! trimite pe Sfântul Tău Spirit și luminează mintea mea și luminează și mintea acelora preste cari m'ai așezat păstor. Luminează-ne cu Spiritul înțelepciunii, să cunoaștem, că afara de Tine nu este Dumnezeu, că la Tine singur e adevărul și viața, că la Tine e calea fericirii vremelnice și vecinice, că Tu singur poți odihni pe cei osteniți, că Tu singur poți adăpa pe cei însetați, nutri pe cei flămânzi și mângâia pe cei ce plâng. Întărește-ne în sfânta Ta lege și ne povețește cu adevărul Tău! Depărtează dela noi spiritul înșelăciunii și al neînțelegerii și fă ca să petrecem o viață duhovnicească căutând și

nici-odată. Poate dintre aceștia vor fi fost cei doi, de cari scriau gazetele mai de curând, că au scăpat dela Măreța.

S. Pantelimon, unde mergem, se vede de departe cu coperișul verde, pe un delușor, împrejmuț de arbori bătrâni, stufoși. Tîna drumului își deschide iar împărăția, cu cât ne apropiem mai tare. În stîngă rămâne o crișmă mare, dar destul de neglijată, și trăsura intră acum în parcul, ce acopere coasta urcușului, de-asupra căruia e Pantelimonul. Drumul pe aici e așternut cu năsip pietros și merge în spirale.

Locuințele călugărești de-odată, mănăstirea Pantelimon, e schimbată azi în spital, unde își capătă o bună îngrijire mai ales cei ce sufăr de boale nervoase. Aici fusese și poetul Bolintinean. Cei, cari nu se pot cura, — ne dă delușiri un ajutor de medic cu șortul alb înainte, — trec la Măreța de mai în jos. E loc potrivit pentru însănătoșirea aster fel de oameni, căci e liniște în jur, aer curat, cea dintâi mai frumoasă poziție din apropierea Bucureștilor. În toată cuprinderea vechii mănăstiri e o pace moartă, și se pare că nu locuiește nimeni acolo. — Biserica însă și e închisă, dar îndată vine părintele, un om aprig, cu mișcări ușoare, ce fusese în sat la banca de acolo, — și ne deschide. La intrarea bisericii pridvorul cunoscut dela bisericile din București, își arată pictura renoită, și columnele, pe care e sprijinit, și din care o parte nu e renovată. Așa că se poate vedea curat chindesitură în piatră, foarte migăloasă, dar mândră și totuși așa de severă parcă. Biserica înlăuntru împune cu pictura frumoasă, veche o parte, cu iconostasul bogat, cu acei răsunet puternic, ce face ca un glas, să

umplă toată biserica. Dar ceea ce-ți rămâne pentru totdeauna în minte, ce face și mai sfânt acest curșor, de biserică, sunt mormintele alor doi domni români, în dreapta alui Grigore II. Ghica, iar în stînga alui Alexandru Ghica. Cel dintâi se cunoaște de pe lespedea de de-asupra, tăiată de-o foarte elegantă slova cirilică, alui Alexandru Ghica, are un monument de marmură, lucrat în Italia, plin de maestate. Marmura după-ce închipue în tăieturi severe forma de sierii, trece de-asupra într-o impunătoare blană de len, ce de amândouă capetele își iasă o parte să cadă peste aripile alor doi vulturi. O curșună proaspătă e atârnată, cu numele celei ce a pus-o. Celea dintâi morminte, ca și când ne-ar despărți un șir de veacuri, ca și când n'ar mai avea nici o legătură cu noi... Și dacă familia domnitoare a Româniilor unite, ar fi fost aceasta a Ghiculeștilor, ori alta, cine știe unde ar fi ajuns azi, ori unde ar fi rămas țara românească. Și totuși par-că amintirea vremilor de demnit își deșteaptă o dorință, — ca acestea două morminte de voievozi români să nu fie celea din urmă. Și poate că mai târziu idea de stat național va cuprinde și cărmă națională.

Părintele ne duce în altar, ne arată ce mai e de samă, mai ales un potir, — celelalte obiecte sunt duse la expozițiune.

Dela s. Pantelimon până la Cernica nu-i departe, dar era spre vecerne, și se asprise vremea. Regiunile se desfac cu aceeași împetritare de miriști, pășuni, lanuri de cucuruz, unde și unde ca o postate de pădure. O cișcă de vite trece îngrămădită drumul. Păstorii cu căciulile trase adânc pe ochi, măsură lungul bătei

pe spatele bivoliilor greoi, — să poată trece căruța boerilor. Cine știe nu îl va fi ars vre-odată pleasna corbacului ciococesc, când fugarii acestuia nu vor, fi putut trece în galopul obișnuit pe drum, din pricina cișcăi sale. Doi soldați călari vin de peste câmp. Mi-se spune, că s'au soldați cu schimbul, cari acum vin de acasă. De aceea vor fi înaintând așa de încet. O gloabă de cal întinde la o cărucioară, ce va fi dus marfă, la vre-o boltiță dela țară.

Mănăstirea din Sinaia mi-a dat cea dintâi priveliște asupra modului, cum sunt construite mănăstirile din țară, călugări acolo nu se prea vedeau. La Cernica sunt și azi la două sute de călugări. Poziția aici e și mai frumoasă, decât la s. Pantelimon. Clădită într-o insulă, la care ajungi peste un pod lung din blane de stejar, sub care apa nu se zărește, ci numai un trestiuș foarte sălbatic. Balta de odată va fi săcat aproape toată, numai câteva ochiuri pentru pescuit au mai rămas. La Cernica sunt două biserici, amândouă aproape ne-o formă de spațioasă și într'același stil. Pictura nu e așa de bogată ca într'alte biserici, ce am văzut, dar chipurile sunt mai mari, mai maiestose parcă. Iconostasele în semiumbra din biserică își deslușesc cu anevoc icoanele înșiruite. Candelă veghează și aici ca pretutindenea altăruși. Într'aste locuri se pot vedea și 2—3, palpitând din lumina lor vecinică. O datină aceasta, care acasă la noi, dacă s'ar introduce, ne-ar părca de origine străină, romano-catolică. Căci la noi candelă au eșit din us, și rar unde se mai aprind la sărbători mari. Biserici, unde să lumineze vecinic, poate nu mai avem nici una în satele și orașele noastre.

făcând toate cele ce sunt spre bunăplăcerea Ta, ca fericiți de valorile frumoase ale acestei vieți, cari ne amenință. să aflăm scăpare la Tine singur Dumnezeu nostru cel adevărat. — pentru rugăciunile Aceluia ce Te-a născut fără sământă, a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria!

* * *
(Va urma).

Noutăți.

Intru mărirea lui Dumnezeu. Subscrisul în numele curatoratului bisericesc, aduc celea mai ferbinti mulțămite tuturor acelor emigrați în America, cari au contribuit pentru biserica gr.-cat. din Somoștelnic, tractul Ernotului. Acei binefăcători vor fi pomeniți la sf. daruri în decursul unui an, și anume: Simion Pal Somoștelnic 31 cor. Teodor Dragomir, Șonu Popa I. Filon. Filon Popa. Ioan Avram, Teodor Părău, toți din Somoștelnic, câte 10 cor. Simion Rusu, Simion Franca, Iuliu Zogorean, Sandu Popa, Onu Popa, toți din Somoștelnic, Ioan Koros, Ioan Cergizan, Ioan Popa tureu, Nicolae Koros toți din Bărnadea, câte 5 cor. Nicolae Popa, Bărnadea 2 cor. 50 fil. Ioan Franca, Somoștelnic 5 cor. Ioan Crișan I. Dumitru, Somoștelnic 10 cor. Ioan Crișan, Gligor Simion, Ioan Crișan, Ilies Nicolae, toți din Abna, câte 2 cor. 50 fil. Petru Koros, Căpâlna 5 cor. Ilie Crișan, Abus 5 cor. Teodor Crăciun, Lăscud 5 cor. George Baciu, Vasilie Radu, George Sabo, toți din Vam-Odorheiu, câte 5 cor. Katona Cornel, Boerdi Ana, Sabo Elek, toți din Vam-Odorheiu, câte 1 cor. 25 fil. Octavian Moldovan, Vidrasău 5 cor. Waza István, Deasu 1 cor. 25 fil. Vasile Poparca, Băbha 2 cor. 50 fil. Desi Sándor, Băbha 1 cor. 25 fil. Nicolau Mitea, Șebeș 2 cor. 50 fil. Ioan Crișan, Boiu-mare 2 cor. 50 fil. Un-

gari István, Coroin 1 cor. 25 fil. Nicolae Colcer, Jucul-rom. 1 cor. 25 fil. Dumnezeu să le răsplătească toate binefacerile și să-i reîntorcă sănătoși acasă, iar pe aceasta cale primească mulțămite din partea întregului popor din Somoștelnic. — Somoștelnic, la 8 Nov. 1906. *Teofil Popoviciu*, preot gr.-cat.

Hymen. *Elisabeta Bohățel* de Glod și *Dr. Dionisie Roman*, avocat, logoditi.

Sfințirea bisericii din Timișoara. Duminica trecută s'a săvârșit în mijlocul unor mari și înălțătoare solemnități, consacrarea frumoasei biserici române unite din Timișoara-Fabric. Regretăm, că spațiul nu ne permite să publicăm în acest număr raportul asupra acestor serbări. Observăm de astădată atâtea, că ceremonia a fost condusă de Preasf. Episcop al Lugojului, Dr. Vasile Hossu, care, după terminarea ceremonialului, a numit pe venerabil preot George Trăilă, protopop onorar, dându-i un brâu roșu. Tot cu această ocazie I. P. Sf. Mitropolit Victor, a trimis preotului o scrisoare de felicitare afectuoasă.

Congregația comitatului Albei-inf. e convocată în ședință extraordinară pe 5 crt. n.

Un nou despărțământ al Astei s'a înființat în cercul administrativ a Tășnadului, desmembrându-se de despărțământul selagian —chiorean 22 comune, de prin părțile cele mai espuse ale românismului. Constituirea despărțământului s'a făcut sub presidența protopopului Dem. Coroian din T. Santău, ca delegat al comitetului central. S'au înscris 5 membrii pe viață cu taxa de 200 cor. 25 membri ordinari cu câte 10 cor. și mai mulți ajutători. În birou au fost aleși: Demetriu Coroian, director, Dr. Coriolan Steer, adv., Vasile Păcș și George Filip, preoți și Ioan Covaciu, învățător.

Gimnaziul din Caransebeș. Din Caransebeș se vestește, că gimnaziul cerut de mult din acest oraș e pe cale să se înființeze. Guvernul a cerut orașului să dea suma de 400 mii cor. odată pentru totdeauna. Gimnaziul va fi de stat și limba românească va fi studiu obligat pentru toți elevii.

Tipografie nouă. Domnul *Constantin Popp*, ne avizează ca la județul frunțasilor români din Făgăraș, a deschis un stabiliment nou tipografic în Făgăraș, în legătură cu o librărie. E prima tipografie românească în comitatul Făgărașului.

Dela societatea meseriașilor. Duminică în 25 Nov. a avut loc prima conferință pentru meseriași în sala casine române. — După vorbirea de deschidere a presidentului societății, a urmat conferința părintelui Roșianu. Dsa timp de o oară a întreținut pe ascultători, vorbindu-le la înțeles: *Despre credit în industrie și comerț.* Espunerile conferențiarului au fost foarte instructive, mai ales închierea, unde îi roagă să fie cruțători și să nu facă împrumuturi, ca să se împopoteză. Conferința a doua va fi Duminică, în 2 Decembrie, în localitățile Casinei, la oarele 5 d. a. Întrarea 10 fil. de persoană. Va vorbi dl prof. Dr. Chețian. — Credem, că meseriașii noștri vor fi cu toții de față.

La fondul Societății meseriașilor din Blaj au contribuit: Rvrs. Domn Simion Pop Matei 10 cor., Mon. Domn Nicolae Solomon, protopop 2 cor., Iovian Andrei, protopop în Csáki-Gorbó 2 cor., Ariton M Popa, protop. în Szász-Régen 2 cor. — Primească mulțumirea Comitetului.

Necrolog. † *Parteniu Birlea*, preot deficiente de dieceza Lugojului, cu locuința în Lunca (Arhidieceza) a repausat în Domnul în 25 Nov. n. a. e. în al 49 an al etății și 21. al preoției. Împărtășit cu ss. taine ale maribuzilor.

Odihnească în pace!

Posta Redacției.

M. V. Trimiteți un raport despre o producție, ținută în un sat, și nu faceți, decât generalități. — Regretăm, dar n'o putem publica.

Ș. Pentru numărul acesta n'a mai fost loc.

Lângă biserica ce-i mai aproape de pod se desface într'un paralelogram lipsit de o latură, mănăstirea, locuințele călugărilor. E o zidire trunică cu o ridicătură, dar se vede că jos sunt numai magazii, iar chilniile monachale sunt toate de-asupra. Nu-i nimic, ce te-ar atrage să intri în lăuntru, ci îți pare mai mult nepretincasă această clădire, copleșită de un aer de tristeță. Pe sub poarta de zid eșim să vedem cimiterul, unde odihnesc căpetenii bisericești din țară. Vedem pe alocurea monumente, cruci frumoase, pe cari nu mai dăm de slova sfinților Chiril și Merodiu. Paraclisele sunt foarte întunecoase, făcute anume par'că să-i copleșască somnul pe bieții călugări, cât ce vor intra acolo. O criptă ne arată o înșiruire grămădită de cranii, puse peste olaltă în trei rânduri. Sunt craniile călugărilor de-odată, cari se îngroapă în preajma mănăstirii, iar la mulți ani, după ce rămân numai oasele, se desgroapă, și capetele se pun de-o parte, — oasele grămădite, de alta, în aceea criptă, ce nu te umple de altfel de nici o teamă ori groază, ci privești la acelea rămășițe, ca la un lucru de toate zile. Într'o cutie, deosebit, se păstrează craniile stariților, unde chiar mai e loc pentru staretul de acum, care, de altfel, pare a nu se gândi încă nici pe departe la așa ceva, căci e roșu ca focul, puternic, binehrănit, și pe de-asupra are vestimente bune și curate. Ceialtați călugări mai ales în privința aceasta a îmbrăcăminții lasă foarte mult de dorit. Părul lung, mai ales la frați, scapă de sub potcapile înverzite foarte sălbatic; lungă mantie pătată stă ca un sac pe ei, și cei mai mulți își par niște bieți oameni bătrâni, fără nici un scap, fără nici o țință hotărâtă de luptă, ce aș-

teaptă, clătindu-se și ei pe pământ, să treacă odată zilele, ce le mai au de traiu, să le ajungă căpăținile în criptă. Câțiva mai rasăriți, mai tineri, mai curați, par a nu ști prea multe în nici un ram. „O fi, o fi“, zic, dacă le spui ceva, ce n'au auzit până acum. Peste tot e o diferență, ca dela cer la pământ între călugării de azi, și între cei ce au scris odată, cu slova cumpănită și frumoasă, cei dintâi pe românește cărțile sante și celea de slujbă. Tipografiile nu se pomenește acum pe lângă mănăstiri, bibliotecile rare-ori, și astfel singurul câmp, unde ar fi putut munci acești oameni, ce sunt supuși prin reguli unei vieți contemplative, se părăngenește tot mai tare.

Sfințise soarele, era destul de rece pentru vestimintele noastre de vară, și pe deasupra ne-a mai ajuns și o sfântă de foame ca aceea. Dar spre nenorocul nostru, la mănăstire nici pe bani nu se putea căpăta nimic. Era ziua Crucii, zi de post și ajun. — abia acum pareă că mai înțeleg fețele acelea așa de posomorâte. Ar fi fost în baltă pește, dar nu se puse unelele de prins și peștele nu se prinde așa numai cu una cu done. Călugării trâncară borș la amiază, dar nici de acela nu mai aveau. Așa-dar nu ne-a mai rămas alta, decât să urcăm în trăsura și să pornim la București. Când să eșim din cuprinsul mănăstirii, ne întâlnim cu staretul, care umblase se vede, ca să-și mai uite de ajunul de azi. Dar Dlui ni-a făcut impresia celui mai sănătos om ce l-am văzut în viață, plin de putere și acum, deși era cărunț tot.

La prăvălia de lângă s. Pautelimon, bem câte un păhar de vin, și ni-se aduce o brânză, ce nu se poate mânca.

Soarele sfințise de mult, dar la apus pânzele mari de purpură rumană încă toată zarea. La noi dacă trece odată soarele dealul, s'a gătat, numai de sunt nori ușurei spre apus, mai vezi că ei trăește și în lumea nouă, în care a trecut. Pe șesul bucureștean însă frumșetea asfințitului țin mult, și cred că timpul acesta e cel mai potrivit, când se vor face plimbările vara, afară de oraș.

Ne întorcem tot pe acelaș drum, numai aproape de oraș cotim pe alte străzi, ca să nu mai dăm de glodul de mai înainte. Felinarele s'aprinse și circulația trăsurilor, ce scilipse, se învălmășește tot mai mult. Cum îi va fi stat trăsuri, ce ne aducea pe noi, plină de tuiă, cu caii împroșcați până sus de stropi, va fi știind mai bine vizitiul.

M'am bucurat însă mult, că am putut vedea ceva din preajma Bucureștilor, mai ales mormântul lui Alexandru Ghica, dela s. Pantelimon și mănăstirea dela Cernica, cu bisericile, cu cripta, cu călugării și stariții ei.

I. Agărbiceanu.

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fleri. — Suta 5 cor. franco.

PARTE ȘTIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mitropolitul Sava Brancovici,

de

Dr. AUGUSTIN BUNEA.

(Continuare.)

Despre Teofil, care păstoria la 1614 și 1615, nu știm, cât va fi stat în scaun, dar e probabil, că jurisdicțiunea lui episcopască a fost redusă mai târziu la episcopia Bălgradului, luându-i-se episcopia Vadului, care la dată necunoscută a fost dată de principele Gavril Bethlen (1613—1629) episcopului Augustin, care însă a părăsit scaunul Vadului și s'a retras în Moldova, făcând loc lui *Eftimie* la a. 1623 (N. Dobrescu, Fragmente, pag. 23—25), după care nu mai întâmpinăm alt episcop la Vad, decât pe *Savul*, cel numit de principele Gh. Rákoczy II. la a. 1650. (Ibidem, pag. 30—33.)

Lui Teofil i-a urmat în scaunul Bălgradului moldoveanul Dosofteiu, care fusese mai mare peste toate mănăstirile Țării-Moldovei. Dosofteiu pribegise în Ardeal, când năvăliră în Moldova Polonii cu Alexandru Movilă în 1615, dar s'a întors iarăși în Moldova, pentru ca mai târziu să ajungă Vlădică în Bălgrad înainte de domnia a doua a lui Ștefan IX. Tomșa (1621—1623), pe cum arată dl Iorga (Sate și preoți, pag. 332.) Dosofteiu se întitulă: „Mitropolitul Bălgradului, a toată țara Ardelenească și Ungurească și celealalte“ (Hașdeu, Arch. ist. I. p. 93; la Iorga, Sate și preoți, p. 332.), sau „Vlădică de Bălgrad și a toată țara“ (Iorga, Doc. Bistr. II. p. 4.) Pe o carte păstrată în Blaj înseamnă însuși la 1622, că a fost Vlădică în Ardeal și în Maramurăș și a umblat și pe la Sătmar și Dobrițin în urma armelor biruitoare ale principelui Gavril Bethlen (Cipariu, Archiv p. 781.) În 1626 Dosofteiu cumpără moșia Beca, nu departe de Bălgrad (Vechile Episcopii, pag. 80.) În 1627 „Dositeiu, Vlădică de Bălgrad“ ține sobor cu preoțimea sa (Cipariu, Acte și Fragmente, pag. 150—154.) Lui i-a urmat Ghenadie (1628—1640.)

Din cele desfășurate mai sus este evident, că nu Sârbii lui Brancovici au întemeiat Mitropolia sau episcopia Bălgradului, ci Mihail Viteazul; că nu un Sârb cu numele Sava Brancovici a fost primul Mitropolit sau episcop al Bălgradului, ci Românul Ioan dela Prislop, care fusese sfințit în Țara-Românească; că scaunul din Ienopolea n'a fost transferat la Bălgrad de un Sava Brancovici pe la 1600; că pe la 1619 n'a existat în Bălgrad un episcop cu numele Ghenadie, nici altul cu numele Dositeiu la 1638, și cu atât mai puțin unul Sava pe la 1600, ori între anii 1608 și 1622, ori între 1608 și 1630, precum susține dl Mangra, căci în anii aceștia au fost în Bălgrad ca episcopi: Ioan dela Prislop, Teoctist, Teofil, Dositeiu și Ghenadie, toți adeveriți prin acte mai pre sus de ori ce îndoială.

Sava Brancovici a fost un episcop de *Lipova* peste un număr mai mic de biserici *sârbești* și românești, pe cum arată toate documentele. El nu a stat nici într-o legătură cu ierarhia bisericeii române, ci a fost un usurpator al unui teritor, care se cuvenia episcopilor români din Ardeal. Usurparea a putut-o face în schimb pentru anumite servicii politice.

Decretul lui Sigismund Rákoczy din 15 Ianuarie 1608 ne spune apriat, că Sava era episcop peste un număr limitat, peste un număr oare-care de biserici sârbești și românești, căci zice: Reverendo Szaveo Vladica *certarum Rascianarum* et Valachorum ditionis nostrae transylvanicae ecclesiarum Episcopo“. Unde era însă teritoriul acela supus voevodului ardelean, peste care păstoria Sava? Imprejurarea că voevodul poruncește, ca Sava să nu turbure pe *păstoriul* Mihail și pe ceialalți *păstori* români de religiunea *ortodoxă* (calvinească) din comuna Vajdalfalva (Voivodeni, pe Crișul-Alb, lângă canalul Nádor, între Repszeg și Albești), arată destul de limpede, că Sava nu era episcop pe teritoriul Ardealului luat în înțeles strict. (Cipariu, Archiv, pag. 609—610.)

Intr'un alt decret al lui Sigismund Rákoczy din 28 Iunie 1607 se spune, că Sava era episcop „*quarundam Ecclesiarum et Walachorum in Transsylvania passim existentium*“ (N. Dobrescu, Fragmente, pag. 15.) Cine însă pricepe latinește și aseamănă

aceste cuvinte cu cele citate mai sus din decretul aceluiaș principe dela 1608, vede lămurit, că copistul din cancelaria voevodului a greșit, căci corect trebuia să zică: „*quarundam Ecclesiarum Rascianorum et Walachorum*“, deoarece conjuncțiunea *et* altcum nu are nici un înțeles.

În acest decret să ieă Transilvania în înțeles mai larg, întru cât și o parte din comitatele Aradului și Zarandului din Ungaria se ținea de Transilvania, ca părți din Ungaria.

În decretul principelui Sigismund Báthory din 9 Nov. 1607. se zice: „*attentis ... servitiis Honorabilis Savae Wladikae de Lippa*“, de unde apare, că el avea reședința în Lipova dincolo de granița Ardealului luat în înțeles strict. (Ibid. pag. 15—16.) El a fost încărcat cu favoruri de principele Sigismund pentru felurite servicii, dar mai ales pentru serviciile făcute la ocuparea cetății Lipova, (Idem, ibidem.) când garnizoana *sârbească* din Lipova la sfatul și îndemnul lui Sava a tradat pe Turci și a dat cetatea în mâna Ardelenilor în a. 1605 (Márki, Aradvármegeye monogr. II. pag. 48 și 239.) Că Sava a rămas până la sfârșitul vieții sale în Lipova și nici odată nu a stat în Bălgradul Ardealului, se vede din împrejurarea, că până astăzi se păstrează în biserica *sârbească* din Lipova engolpionul, ce-l purtă pe piept; potirele, din care cuminecă poporul; crucile și odăjdiiile scumpe episcopești (Márki, l. c. pag. 239.) Toate acestea le-ar fi adus cu sine la Alba-Iulia, dacă s'ar fi mutat aci ca Mitropolit al Bălgradului. Pe timpul lui Sârbii în Lipova erau foarte număroși, aveau o uliță a lor proprie, aveau biserică sârbească (Márki, Ibidem, pag. 265.) și pentru cine vrea să priceapă, este sigur, că Sârbii aceștia, cari erau oameni liberi, puternici, armați, n'ar fi suferit un episcop românesc, când este știut, cât de fanatici dușmani au fost ei Românilor și bisericeii românești.

Dar nu numai în Lipova erau număroși Sârbii. În comitatul Aradului și Zarandului Sârbii se simțiau ca acasă, încă de pe timpul despotului George Brancovici, adecă din jumătatea primă a veacului al XV-lea. Soartea Lipovei a atârnat de repețite ori dela voia lor în luptele dintre Ardeleni și Turci la începutul veacului al XVII-lea. În 1607, 160 de familii sârbești au fost nobilitate și așezate în cetatea Aradului. După ce Ștefan Petneházy a cucerit în 1602 Ineu din mâna Turcilor, el a așezat și aci Sârbi și o garnizoană sârbească în cetate (Márki, l. c. pag. 265—266 și 208.) În comitatele Arad și Zarand așa dară centrele cele mai puternice sârbești erau, încă dela începutul veacului al XVII-lea, Aradul, *Ineu* și Lipova. Aci au început ei a face cele dintâi încercări pentru întemeierea unei episcopii sârbești în mijlocul Românilor. Mai întâiu s'a așezat sârbul Sava pe la 1605 ca episcop în Ineu la Sârbii săi, apoi s'a mutat la Lipova, tot la Sârbi. După el iar apar vre-o doi episcopi sârbești în Ineu, până când episcopului sârbesc Isaia Diacovici sau Diadokovici, care purtă titlul de Ienopole (Ineu), și care a lucrat nespuse de mult pentru Sârbii săi, și pentru cei ce au venit pe capul nostru cu patriarhul Arsenie Cernovici (Márki, l. c. p. 266—267.), a obținut înființarea definitivă a episcopiei sârbești de Arad pe la sfârșitul veacului al XVII-lea și începutul veacului al XVIII-lea, supunându-o formal prin dispoziții împărătești patriarhiei sârbești.

Ca să se vadă și mai limpede, că Sava de Lipova și cei ce i-au urmat în Ienopolea și Arad au fost niște Sârbi usurpatori ai teritoriului supus ierarhiei române din Ardeal, n'avem decât să știm, că părțile ungurești rupte din Ungaria și încopciate cu Ardealul totdeauna au fost supuse înainte de 1605 episcopilor românești din Ardeal, fie din Geoagiu, apoi Silvaș și Bălgrad, fie din Vad, precum arată înseși decretul lor pentru cine știe să le cetească și să le priceapă.

Dl M. ca să facă din Sava dela Lipova și din mitropolitul Sava Brancovici români neaoși, recurge la mărturia turcului Evlia Celebi, care ne descrie orașul Ineului așa, pe cum era acela pe la 1660—1664 și ne spune, că raialele din oraș erau *ardeleni și valahi*. Noi însă am văzut, că îndată după 1602 Ineu era un cuib puternic sârbesc și *Sârbii aveau case și moșii acolo* (Márki, l. c. pag. 266.), tocmai pe când s'a născut în acest oraș mitropolitul Sava Brancovici.

Dar cuvintele lui Celebi nu exclud existența Sârbilor în Ineu. Sub Ardeleni el a înțeles populațiunea așezată în Ineu sub principii *ardeleni*, în care populațiune au putut fi cuprinși și

Sârbii, așezăți acolo sub aceiași principii, iar sub Valahi el a putut înțelege și pe Sârbi, deoarece la mohamedanii din peninsula balcanică nu arare ori se întâmplă, că cuvântul valah să iă în însemnarea de creștin de legea grecească, fără deosebire de naționalitate. (Vezi: Réthy László, *Az oláh nyelv és nemzet megalakulása*, ed. II. pag. 123.)

* * *

Ca argument pentru a se dovedi, că Sava Brancovici mitropolitul Bălgradului a fost cu adevărat Român și nu Sârb, cu toate că el până și la acte românești se iscăliă sârbește: „Piscup Sava“ (Iorga, *Doc. Bistr. II. pag. 9. n. CLXXVI.*), se aduc dispozițiile făcute de el pentru predicarea cuvântului lui Dumnezeu în limba românească și pentru cetirea cărților tipărite românește, atât în biserică, cât și afară de biserică, cari dispoziții se pot ceti la Cipariu (*Acte și Fragmente*, pag. 145—148.) Eu am arătat atât în „Vechile Episcopii“, cât și în „Ierarhia Românilor“, că aceste porunci nu dovedesc, că Sava a fost Român, căci ele au fost date, nu din îndemn și sentiment național românesc, ci din voința lui Sava de a calvini biserica românească; și că publicarea acestor porunci s'a făcut nu numai în numele lui Sava, ci și în numele lui Apafy, care n'a fost român.

De fapt poruncile, ce le-a dat Sava sunt identice în cuprins cu poruncile, ce le dădeau principii calvinești. Sava zice: „Cuvântul lui Dumnezeu să se vestească în limba noastră rumânește, creștinilor în biserică, și unde va trebui și va fi de lipsă“. Iar în altă poruncă, în fruntea căreia alăturarea de numele lui este scris și numele principelui Apafy, zice: „Așa și cuvântul lui Dumnezeu, ca să se vestească în limba noastră rumânește, carele nem născut“, (Cipariu, *Acte și Fragmente* pag. 145 și 148), deși nici Apafy, nici Sava, cari împreună și cu aceeași scrisoare dădeau porunca, nu s'au născut în limba românească, și astfel „limba noastră“ se referă numai la preoții, cărora era adresată porunca. Cu această poruncă însă este identică dispoziția făcută de principele George Rákoczy în 1643, (Cipariu, *Archiv*, pag. 269), și de Apafy în 1680, (Idem, *Acte și Fragm.* pag. 62), căci acești principii dispun: „*Quod sacrosanctum Dei verbum juxta sacros Bibliorum codices, tam dominicis, quam aliis diebus festis tum in ecclesiis suis, tum ad funera, tum vero alibi ubicumque locorum desiderabitur, vernacula sua lingua praedicabit, praedicarique per quosvis alios quoque pastores procurabit ac faciet.*“

Rákoczy și Apafy dispun, să se învețe tinerimea din catechismul calvinesc, tradus românește: „*Quod catechismum ipsis jam exhibitum recipiet, recipique per alios curabit, eumque juventutem ipsam tum ipsemet diligenter docebit, tum per alios doceri faciet*“ (Cipariu, l. c.) Sava însă merge mai departe și dispune, ca nu numai catechismul calvinesc, ci toate cărțile tipărite românește cu o mulțime de erezii calvinești, să se cetească și învețe: „Cari cărți sunt scrise și scoase pe limba românească să se cetească și să se învețe în biserică creștinilor, și într'alte locuri unde va fi lipsă“ (Cipariu, *Acte și Fragm.* p. 145.)

Apafy și Sava poruncesc împreună: „Popii, cari nu se nevoesc cu rumânie, ce tot cu sârbie, unii ca aceia și lor facu-și de cătră Dumnezău pedeapsă, și de cătră poporani uriciune, și săborului scădere, aceia cu un cuvânt să se oprească din popie“ (Cipariu, l. c. p. 149), iar Apafy dispune: „*Ut illi pastores valachiei, qui praeter Rasclianam literaturam nihil murmurant in templo cum summo suo suorumque salutis detrimento, neque praeterea vel summe necessarios ad salutem christianae religionis articulos vel sciunt vel scire volunt, utut aliquoties more et modo christiano admoniti sint, e statione sua moveantur, ut tum loco ipsorum tum ordinarie in ecclesias valachicas instituendas ii pastores promoveantur, qui literaturam valachicam callent*“ (Cipariu, l. c. pag. 67.)

Orbit trebuie să fie deci cel ce nu vede, că Sava nu și-a dovedit românismul prin poruncile citate, ci numai a împlinit poftetele calvinilor. De aceea zice Cipariu (*Acte și Fragm.* pag. 190. n. b.): „Fără de a fi Sârbi, adevărul istoric ne strinse a mărturisii mai sus la pag. 70. not. a., cum că Sava a fost Sârb. Iar cauza canonului nr. 8. asupra limbei sârbești e instrucțiunea dată de principii calvini, pe cum se vede în punctul XVIII. aici mai sus pag. 67, și de altmintrea cea mai mare parte a acestor statute sinodale e numai repețirea puncturilor instrucțiunii calvinești“.

Dar dl M. nu vrea să priceapă aceste lucruri atât de evi-

dente, ci are nerușinarea, să-mi impute mie (p. 90), că în „Vechile Episcopii“ (pag. 127) și în „Ierarhia Românilor“ (p. 263) am *reprodus fals* poruncile lui Sava relative la limba românească. Eu de fapt în aceste două scrieri n'am *reprodus* cuvintele lui Sava, ci numai le-am *interpretat* și explicat, pe cum ori cine poate vedea cetindu-mi scrierile la paginile citate, iar cari cuvinte le-am pus între semnele citațiunii sunt reproduse tocmai așa, pe cum le aflăm în poruncile lui Sava. Interpretarea putea dl M. să o numească greșită, dacă nu-i convine, dar să nu să scoboare Preacuvioșia Sa până la o treaptă atât de joasă de ticăloșie, încât să-mi impute lucruri, cari în scrierile mele nu le vor afla toți răii și mișei din lume, de le-ar căută o miie de ani.

Pentru a pricepe și mai bine, că Sava cu poruncile citate nu a voit să se arete Român, ci numai a voit să calvinizeze, este bine să se știe, că un principiu de căpetenie al protestanților a fost și este, că toată slujba bisericească trebuie să se facă numai în limba poporului. De aceea în propaganda lor pentru calvinirea Românilor, ei au stăruit foarte mult, să se aplice acel principiu, și cu cât a fost mai mare prigonirea bisericii Românilor, cu atât a fost mai aprigă stăruința protestanților pentru înlăturarea limbei slave și introducerea celei românești în slujba bisericească. Din contră clerul bisericii „ortodoxe“ ținea, că introducerea limbei românești este o vătămare grea adusă „ortodoxiei“. De aceea patriarhul Palestinei, Dositeiu, porunciă mitropolitului Atanasie din Bălgrad la anul 1698: „*Trebuie Arhieria Ta, slujba bisericii, adevă ohtaiul, mincele, și alalte cărți, ce se cântă duminicile și sărbătorile, să te nevoiești cu deadinsul să se cetească toată pe limba slovinească, sau elinească, iară nu rumânește, sau într'alt chip*“ (Cipariu, *Acte*, 283—284.)

Din acest contrast este evident, că episcopii, cari stăruiau pentru introducerea slujbei românești în biserică, nu-și dovedeau calitatea lor de Români, ci aplecarea lor spre principiile protestante, ori cel puțin slăbiciunea lor întru apărarea „ortodoxiei“.

Altcum poruncile lui Sava Brancovici pentru introducerea limbei românești în biserică, nu erau un lucru nou, ci foarte vechiu, încă din epoca, când protestantismul nici nu mai suferia în Ardeal episcopi „ortodoxi“, ci impunea bisericii episcopi protestanți de neam românesc. Încă la 1567 porunciă Ioan Sigismund: „*Voind după hotărârea țării, să silim pe neascultătorii aceștia de popi români, să-i silim să propovăduiască cuvântul lui Dumnezeu în adevărata lor limbă românească, după rânduală acestui popă Gheorghe, vă poruncim, să-i siliți la ceea ce vrea popa Gheorghe și să-i fiți lui, sau oămenilor lui într'ajutor*“. Iar popa Gheorghe episcopul Românilor în anul următor 1568 porunciă: „*Dar, lucrul de căpetenie, cu care se duc acasă, e că toată slujba în biserică să o facă în românește, ca să înțeleagă obștea, pe cum poruncește și Craiul... și să-i și silești la așa ceva, să-i ameninți pe îndrăzneti și a-i scoate din slujbă, cum a hotărât țara*“ (Nic. Iorga, *Mitrop. Ardeal. în Anal. Acad.* pag. 24—25.) Într'un sinod ținut de episcopul protestant român Pavel Tordasi, la 1569, „s'a hotărât, ca aceia din preoții sârbești, cari îndeplinesc slujba de preot în obștile românești, dacă nu fac în limba românească slujbele sfinte în acele obști, să nu poată fi preoți“ (Ibidem, pag. 29.)

Toate aceste dispoziții făcute cu o sută și mai bine de ani înainte de Sava Brancovici, seamănă ca ou cu ou cu poruncile acestui „chiriarc“, și dovedesc, cât de puțină omenie, sau cât de groasă ignoranță are dl M. când scrie acest neadevăr încornurat: „*Tot astfel și în privința limbei naționale române, mitropolitul Sava este cel dintâiu între toți chiriarii bisericelor din țările românești, care a făcut dispozițiuni pozitive pentru introducerea ei în biserică și la toate serviciile divine*“ (p. 89.) A deduce deci din poruncile lui Sava, că el a fost Român, este tot atâta, cât a deduce din zelul principilor amintiți pentru introducerea limbei românești în biserică, că și ei au fost „neaoși“ Români, ori din porunca patriarhului grecesc Dositeiu, de a se ține slujba în limba slovinească, că și el a fost Sârb.

* * *

(Va urmă).

Bibliografie.

A apărut:

Teologia pastorală de Dr. Isidor Marcu, canonic mitrop. și rector al semin. teol. din Blaj. — Vol. II.: **Liturgica**. Blaj 1906. Tipografia Seminarului arhidiecezan.

Omul prezent a părintelui canonic Dr. Marcu care se estindă pe 592 pag. și costă 5 cor. 40 fil. + 30 fil. porto. iar pentru România 6 lei. Împlineste o arzătoare și veche dorință a clerului român, căruia îi lipsia până acum unul dintre cele mai necesare opuri pentru viața pastorală, de toate zilele. Pentru ce nu ne îndoiim, că preoțimea noastră, pentru a cărei folos și îndreptar s'a scris acest op de mare însemnatate, îl va primi cu bucurie și va onora pe autor cu vrednică recunoștință.

Păr. Dr. Marcu, după o muncă și studiu îndelungat, făcut ca profesor de teologia pastorală în seminarul din Blaj apoi ca canonic, ne oferă nu o floare ofilită, ori uscata, ci un frumos arbore plin de viață, în care ne putem paște cu bucurie sentimentele evlavioase și religioase, și din a cărui roade mulți preoți și credincioși se vor putea nutri și întări sufletește.

Importanța acestei scrieri nu residă în mărimea ei, ci în faptul, ca autorul a dovedit științificește toate aserțiunile, a arătat originea și dezvoltarea istorică a marelui complex de acțiuni sante, despre cari tractează liturgica, dându-le viață prin explicarea lor simbolică, morală și liturgică. În explicare ne conduce în vastul și bogatul câmp al literaturii patristice, puțin cunoscut la noi și la părerile scriitorilor celebri mai ales orientali, cari s'au ocupat cu chestiuni liturgice. Desele citate din s. Scriptură și provocarea la canoanele bisericești orientali dau născut și autoritate învățării cuprinse în acest op. Corect și bine a lucrat autorul atunci, când pentru susținerea învățării propuse s'a provocat și decretul sinoadelor diecezane și provinciale ale bisericești noastre și, unde a cerut trebuința, s'a provocat și la dispozițiile legilor și ordinațiilor statului nostru. Astfel preotul din această scriere sistematică va înțelege formele serviciului divin public, legătura acestora între sine, raportul lor cu principiile și ideile religioase, va învăța originea și dezvoltarea lor, cum și modul, în care să le execute conform demnității și scopului lor care este preamărirea lui Dumnezeu și sfântirea oamenilor; iar propunerea legilor și a decretelor bisericești și a statului va feri preoțimea de a veni în coliziune cu acelea.

De mare însemnatate pentru preot este opul acesta și din motivul, că i-se pune la dispoziție un izvor bogat, din care i-se dă putință să explice poporului credincios în cuvântări liturgice (asa rari la noi!) funcțiunile sacre împreună cu învățătura de credință și morală, ce se cuprinde în ele. Cu tot dreptul scrie autorul (pag. 7): „cu cât va cunoaște cineva mai bine formele cultului divin public și cu cât va pătrunde mai adânc în spiritul lor, cu atât le va admira mai mult raționabilitatea și frumuseța, și se va convinge tot mai mult, că ele corespund pe deplin nu numai credinței noastre religioase, ci și esențelor religioase a naturii omenești. Aceasta convingere nutrește și întărește în el sentimentul religios și-i oferă probe puternice spre ilustrarea și probarea adevărurilor sfintei noastre religii.”

Peste tot Liturgia Dni Dr. Marcu, atât ce privește tractarea obiectelor, provocarea deasă la s. Scriptură, la învățătura sf. Părinți și a scriitorilor bisericești, cât și ce privește forma, în care le tractează, deși s'ar părea că sunt repetiri, ni-se înfățișează ca o lucrare de valoare științifică. Valoarea această se mărește numai prin faptul că la noi, la Români peste tot nu există nici o scriere, care ar tracta cât de cât hazat și motivat materia liturgică. — Multele erori de tipar nu subtrăg nimic din valoarea și însemnatatea acestei scrieri, cari, credem, că se vor emenda în a doua editie, când tratatul despre laudele dumnezeesti încă sperăm să fie înmărmărit de aceia-și atențiune și studiu, de care au fost împărțite celelalte tractate. Având să servească acest op și de manual de școală ar fi fost de dorit, ca din multele citate cari s'au în corpul scrierii, unele să fi trecut în note.

Limba scrierii e bună. E drept, că sunt cuvinte, cu cari nu vor voi să se împace aceia cari tind, să democratizeze limba în orice scriere, iar cartea această, care de altminterlea va pute-o înțelege și poporul, e scrisă în locul întâi pentru preoți și oameni învățați. Și așa cum e, este de mare valoare științifică și de mare folos practic. Pentru întrebuintarea mai ușoară a omului autorul ne dă și indicele alfabetic al materiei.

Întreg opul stă din o introducere și trei părți. În introducere tractează despre oficiul pastoral sacerdotal, noțiunea și împărțirea Liturgică și despre literatura liturgică. Partea I. (Liturgica generală) o împarte în 6 capete: cap. I. despre formele cultului divin în genere; cap. II. despre formele cultului divin în specie; cap. III. despre acțiunile sacre; cap. IV. despre lucrurile sacre; cap. V. despre locurile sacre; cap. VI. despre timpurile sacre. — Partea II. (Liturgica specială) o împarte în tractate, secțiuni și capete, apoi paragrafi, cari sunt și în celelalte părți. În partea II. tractează despre sacrificiul liturgic în genere și în specie, despre dumnezească liturgie a sf. Ioan Gură de aur, a sf. Vasile Marele și a sf. Gregoriu Dialogul, despre laudele dumnezeesti și despre Sacramente. — Partea III. stă din 2 tractate: despre Sacramentele în genere și în specie.

De închiere dorim, ca fie-care preot, pentru el și pentru binele credincioșilor săi, să-și procure acest op de adevărat preț.

Liturgus.

„Sămănătorul“, revistă literară. Anul V. Nrul 46, cu următorul cuprins: Red., Concertele simfonice a dlui Dinicu. — D. Anghel, Umbrele (poezie). — M. Sadoveanu, Vremuri de bejenie, III. — Natalia Iosif, I. Scurtu, Un răspuns și o poveste (File vesele). — M. Paleologu, Tăcere (poezie, trad. din Sully Prudhomme). — L. Ilescu, Evreul rătăcitor (poezie, după Schubart). — Red. și Sc., Cronică. — În Supliment: Sosirea corurilor de peste munți: La gară. Pe calea Griviței.

„Neamul Românesc“. Anul I. Nr. 55. cu următorul cuprins: O lămurire din partea Reginei, de N. Iorga. — Ce poate rămâne pe urma Expoziției (Din scrisoarea unui profesor Bucovinean). — Justiția din Craiova și un nou Hercule, de Hesiod Craioveanu. — Cronică, de N. Iorga și alții

Proprietar, editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

Mamele cari laptează

de multe ori tocmai atunci se simt oboșite și fără putere, când ar trebui să aibă cea mai bună putere și sănătate ca să poată face destul datorită lor de mame, ele află cu deosebire în Emulsiunea SCOTT adevăratul nutreământ întăritor. Pregătită fiind din ulei de ficat de pește, var și natriu, e foarte gustoasă și ușor de mistuit, produce poftă de mâncare și astfel întărește ori ce alt nutreământ în ce privește puterea nutritivă. Emulsiunea SCOTT delătură slăbiciunea dănd nouă putere de viață. Emulsiunea SCOTT e cu mult mai cu efect ca uleiul de ficat de pește comun.

Marca de probă a EMULSIUNEI de SCOTT este pescarul ce poartă în spate un pește.

Cu provocarea la această sursă, trimițând 70 fileri, în timbre postale, spe- deuză gratis mostra

Dr. BUDAPESTI, városi gyógyszerifara,

(27) 4-12 BUDAPEST, IV. Yáczy-utca. 84/86.

Prețul unei sticle 2 cor. 50 fil.

Se poate căpăta în ori care farmacie.

Nr. 470-1906.

EDICT.

După ce IOAN SECHEL gr-cat. din Cergăul-mic și-a părăsit fără cauză pe leginita sa soție Iovuța Pinca tot de acolo, și nu i-se știe ubicațiunea, prin aceasta este provocat ca în timp de un an și o zi să se prezinte înaintea subscrisului, căci la caz contrar, procesul divorțial urzit în contra-i se va pertracta și în absența lui.

Oficiul protopopesc al Blajului ca for matrimonial de I. instanță.

Blaj în 26 Noemvrie n. 1906.

Georgiu Bărbat,

(33) 1-3

protopop gr-cat.

ANUNȚ.

Curatoratul bisericești gr-cat. din Vaida-Recea dă în arândă pe un nou period de trei ani cele trei târguri de țeară, ținându-le în 18 și 19 Ianuarie, 21 Martie, 1 și 2 August st. n. a fiecărui an, prin licitațiune publică, ce se va țineă Duminecă în 9 Decemvrie st. n. a. c. la 10 oare a. m. la locuința curatorului primar.

Prețul strigării va fi 1200 cor., după care sumă reflectanții au de a depune vadiul de 10%. Condițiunile de licitațiune se pot vedeă în cancelaria parohială.

Vaida-Recea în 27 Noemvrie n. 1906.

(34) 1-1

Curatoratul bisericesc.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

Declamări poezii alese din autorii români

pentru tinerimea din școlile populare.

Prețul 40 fileri.

A apărut!

„CALENDARIUL UNIREI“ pe 1907.

Prețul 50 fil. + 10 fil. porto.

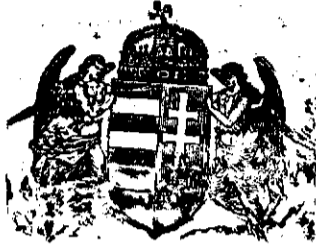
A apărut!

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

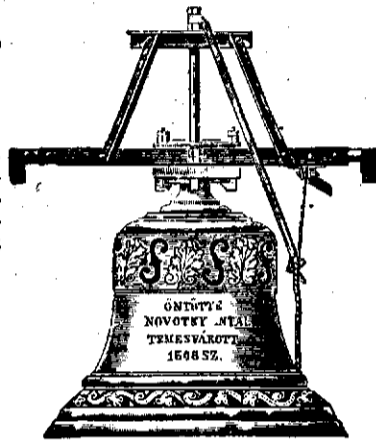
în Timișoara-Fabric (8) 28 52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut. construite spre ale întoarceri cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt măntuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toate de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu (7) 28-52

intemeiată la anul 1868
 în Sibiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:
 contra pericolului de incendiu și exploziune.
 edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului
 în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală
 Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90,981.088 coroane.
 capitale asigurate asupra vieții: 9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 c. petru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

MERSUL TRENURILOR.

Valabil dela 1 Octomvrie 1906.

Budapest—Pradeal—București					București—Pradeal—Budapest						
	Accel.	Pers.	Accel.	Pers.		Accel.	Pers.	Accel.	Pers.		
Budapest pleacă	7 25	9 00	2 35	5 45	9 15	București pleacă	8 40			8 05	
Szolnok "	9 37	11 52	4 30	9 27	11 19	Pradeal "	3 32			1 12	
Szajol "		12 07	4 43	9 46	11 33	Brassó } sosește	4 55			2 18	
P.-Ladány "	11 13	2 09	5 57	11 53	12 55	Brassó } pleacă	8 07		5 32	2 45	
Berettyó-Ujfalu "	11 46	2 53	6 31	12 46	1 33	Földvár "	8 43		6 07	3 15	
M.-Peterd "		3 05		1 00		Homoród-Kőhalom "	10 12		7 45	4 23	
M.-Keresztes "	12 05	3 16		1 14		Segesvár "	11 40		9 45	5 49	
Bihar-Püspöki "		3 34		1 36		Medgyes "	12 40		10 58	6 37	
Nagyvárad } sosește	12 26	3 44	7 07	1 43	2 11	Kis-Kapus "	1 24		11 50	6 50	
Nagyvárad } pleacă	12 41	4 10	7 14	2 08	2 18	Balázsfalva "	2 70		12 36		
Várad-Velenceze "	12 48	4 17		2 36	2 26	Küküllőszög "	2 20		12 48	7 35	
Fugyi-Vásárhely "	12 58	4 27		2 45		Tövis } sosește	2 52		1 27	8 00	
M.-Telegd "	1 20	4 46	7 42	3 05	2 51	Tövis } pleacă	3 38	12 43	1 57	8 12	
Elesd "	1 41	5 02	7 55	3 21	3 05	Nagy-Enyed "	3 59	1 06	2 19	8 29	
Rév "	2 09	5 20	8 15	3 45	3 26	Felvincz "	4 20	1 33	2 42		
Causca "	3 23	6 30	9 03	4 50	4 16	M.-Veresmart "	4 27	1 41	2 49		
Bánffy-Hunyad "	4 03	7 11	9 33	5 32	4 52	Sz.-Kocsárd "	4 43	1 56	3 07	9 00	
Jegonye "	4 33	7 42	9 57	6 01		Ar.-Gyéres "	5 18	2 35	3 48	9 30	
Kolozsvár } sosește	5 15	8 27	10 30	6 51	5 53	Apahida "	6 27	3 56	5 02	10 34	
Kolozsvár } pleacă	5 32	8 54	10 51	7 08	6 11	Kolozsvár } sosește	6 45	4 20	5 21	10 50	
Apahida "	5 50	9 11	11 14	7 27	6 27	Kolozsvár } pleacă	12 59	7 08	6 02	11 10	
Ar.-Gyéres "	6 52	10 20	12 38	10 41	7 27	Jegonye "	11 41	8 06	7 09		
Sz.-Kocsárd "	7 17	10 56	1 15	11 31	7 51	Bánffy-Hunyad "	2 13	8 42	6 39	7 49	12 23
M.-Veresmart "	7 23	11 03	1 24	11 40		Causca "	2 44	9 18	7 09	8 31	12 55
Felvincz "	7 29	11 09	1 34	11 50		Rév "	3 24	10 07	7 48	9 25	1 37
Nagy-Enyed "	7 43	11 29	1 53	12 20	8 15	Elesd "	3 34	10 24	7 59	9 44	1 50
Tövis } sosește	8 05	11 45	2 21	12 46	8 31	Telegd "	3 45	10 38	8 11	10 00	2 03
Tövis } pleacă		12 29		1 28	8 38	Fugyi-Vásárhely "		10 55		10 18	
Küküllőszög "		1 07		2 14	9 06	Várad-Velenceze "		11 04		10 27	2 26
Balázsfalva "		1 14		2 22		Nagyvárad } sosește	4 09	11 10	8 36	10 34	2 32
Kis-Kapus "		2 13		3 30	9 46	Nagyvárad } pleacă	4 15	11 36	8 43	11 09	2 38
Medgyes "		2 30		3 49	10 00	Bihar-Püspöki "		11 47	8 52	11 19	
Segesvár "		3 42		5 04	11 00	M.-Keresztes "		12 06		11 39	
Homoród-Kőhalom "		5 28		7 04	12 26	M.-Peterd "		12 17		11 51	
Földvár "		7 10		8 48	1 35	Berettyó-Ujfalu "	4 52	12 29	9 21	12 05	3 18
Brassó } sosește		7 50		9 27	2 09	P.-Ladány "	5 51	1 45	10 01	1 19	4 03
Brassó } pleacă		11 35			2 19	Szajol "	7 05	3 21	11 18	3 04	5 19
Pradeal sosește		1 11			3 31	Szolnok "	7 32	3 49	11 38	3 44	5 39
București "		8 05			9 20	Budapest sosește	9 35	6 40	1 50	7 20	7 50

Nrii subtrași cu linii negre înseamnă timpul dela 6 oare seara până la 4 oare 59 min. dimineața. — Nrii sempați cu + înseamnă stațiunile, unde trenurile numai conditionat se opresc.

BIBLIOTECA UNIREI

1. Benhur sau zilele lui Mesia, de Levis Wallace. 2 v. 2.90
2. M. Eminescu. Studii critice —90
3. Câte-va momente din începuturile bisericii rom. de C. Auner —20
4. Nume de familie la românii din Ungaria. de A. Viciu. —12
5. Din viața lui I. Micul de M. Străjan —16
6. Albertina. Povestire de Dr. V. Bojor. —30
7. Cestiuni din dreptul bis. unite p. I. II. 3.40
8. Cele doue fețe ale lumii de Nicu —30
9. Ziua Deșteptării de Aurel Fodor —16
10. Cele două conștiințe, pieză teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan —40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 Nrii, li primesc cu 6-10 cor. în loc 8-84 cor.

Tusă!

Cine nu să îngrijește de tusă păcătuște contra sa.

Caramelle
de piept
ale lui Kaiser

cu 3 brazi

probate de medici și recomandate contra tusei, răcelii, guturaiului. 4512 recunoștințe dovedesc efectul minunat al acestei medicini. — Un pachet costă 20 și 40 fl. și să pot afla la farmacia Carol Schiessl — Blaj. (13) 20—32